

Medborgarspelet Lärarhandledning

Medborgarspelet är ett material riktat till gymnasiet och baseras på verkliga berättelser ur museets samlingar. Materialet presenteras i form av ett spel där eleverna väljer olika alternativ och får olika resultat. Eleverna får utforska och lära sig om medborgarskapets historia med exempel från fem olika årtal.

Spelet avslutas med reflekterande frågor där eleverna får fylla i sina svar och reflektioner. I den här handledningen följer ett lektionsupplägg på hur man kan använda materialet i klassrummet i grupparbeten och hur man kan rama in spelet med diskussion och relevanta teman.

Spelet är uppbyggt kring fem olika årtal och baseras på autentiska historiska exempel:

1681

Sverige styrs av en enväldig kung och kyrkan är protestantisk. 1681 finns ingen lag som tvingar judar eller icke-protestanter att konvertera. Men runt om i Europa lever judar och kristna till stor del åtskilda. Religionen är en viktig del i människors liv men även ett verktyg för kungar och härskare att styra och reglera sina undersåtar. För att kunna bli svensk undersåte är du tvungen att erkänna dig till den protestantiska läran.

1780

På 1770-talet får man inte leva som jude i Sverige. Alla som bodde i Sverige skulle tillhöra samma religion och bekänna sig till den protestantiska kyrkan. På grund av detta var de judarna som kom hit tvungna att ansöka om undantag, s.k. skyddsbrev av kungen. Kungen vid denna tid var Gustav III och han tänkte att det var bra för Sverige att låta judiska handelsmän invandra eftersom de hade specialkunskaper och ett brett kontaktnät.

1869

Det är i stort sett fri invandring till Sverige, men det är inte lika lätt att bli medborgare eller få tillstånd att bedriva handel. Vid den här tiden har begränsningarna lättats upp för judar och du kan bosätta dig i hela landet. Du är en av några tusen judar som bosätter dig i Sverige som en del av "den stora migrationen" när två miljoner judar flyttar västerut inom Europa. Samtidigt präglas Sverige av utvandringen till Amerika dit en miljon svenskar emigrerar.

1910

Vid den här tiden råder i stort sett fri invandring och många fattiga judar från Östeuropa kommer till Sverige för att söka sig ett bättre liv. Samtidigt utvandrar miljontals européer till USA, och i Sverige är det fler som lämnar landet än som flyttar hit. Många av de judiska invandrarna från Östeuropa är egentligen på väg till USA men stannar av olika skäl kvar i Sverige. Många hör talas om Sverige via släktingar och vänner som flyttat innan dem, så kallad kedjemigration.

1945

De flesta judar i Europa har vid den här tiden mördats i nazisternas dödsläger. De som har överlevt Förintelsen har inte längre något hemland att återvända till i spillrorna efter andra världskriget. Det samhälle du växt upp i finns inte mer. Röda Korset hjälper överlevanden komma till Sverige där de får vård. De ses till en början som "repatriandi" som betyder återvändare. Sverige tror att de kommer att återvända till sina hemländer så fort de blir friska. Men man inser snart att många av de som kommit saknar medborgarskap eller inte kan flytta tillbaka av rädsla för nya förföljelser. Därför får de som vill stanna i Sverige, men många väljer att flytta vidare till USA eller till det blivande Israel.

Att arbeta med materialet

Medborgarspelet lämpar sig för ämnena religion, historia och samhällskunskap på gymnasiet (se kursmål i bilaga). Materialet ingår i skolprogrammet Medborgarspelet på Judiska museet, men går även att arbeta med i klassrummet. Materialet är utformat som ett spel med olika vägval med exempel från fem olika epoker. Spelet avslutas med ett formulär där eleverna själva får reflektera och göra olika övningar. Det går att spara elevernas svar.

Börja med en in introduktion till begreppet medborgarskap. Gör en övning med klassen baserat på följande påståenden (använd ja/ nej, rött eller grönt kort):

- "Det borde inte finnas gränser människor borde få röra sig fritt och bosätta sig där de önskar"!
- Lyft de argument som är negativa till påståendet, dessa kan vara intressanta att återvända till.

I alla tider har människor lämnat sitt hem för ett annat land, de har utvandrat och invandrat.

- Vilken tror du är den vanligaste orsaken till att de gjort detta?
- Vilka skäl har de som kommer till oss idag?
- Kan skälen till att man lämnat påverka hur man blir mottagen och om man får stanna?

Om man får stanna i Sverige för gott får man medborgarskap.

- Varför vill man ha det?
- Vad är det?
en person som har fulla politiska och sociala rättigheter och skyldigheter i en stat

Dela upp eleverna i grupper. De får sedan arbeta med spelet, låt de testa alla årtal och sedan fylla i frågorna i slutet. Samla in svaren och fortsätt med en gemensam diskussion i helklass.

Vid distansarbete går det att göra spelet individuellt för att sedan samla svaren och föra en diskussion i helklass. Formuläret/ frågorna i slutet av spelet användas för att stämna av vad eleverna tagit med sig av materialet.

Avslutande diskussion

När eleverna avslutat spelet och fyllt i det avslutande formuläret diskuteras frågorna med fördel i helklass, grupperna kan börja med att presentera sina svar för klassen. Gå igenom frågorna och jämför mellan grupperna. Vilka likheter och skillnader kan ni hitta? Gå även igenom rätt svar på frågan om kraven för medborgarskap idag.

Diskussionsfrågor (formuläret i slutet)

När tror du att det var störst chans att bli svensk medborgare?

- 1681
- 1780
- 1869
- 1910
- 1945

Motivera ditt val av år.

Jämför de olika årtalen. Vilka likheter och skillnader kan du hitta när man försöker att bli svensk medborgare?

Tror du att det är lättare eller svårare att bli svensk medborgare idag?

- Lättare/svårare

Motivera varför.

- När anser du att man är svensk? När man blivit medborgare, när man kommit hit eller något annat?

Vad krävs för att få medborgarskap idag? (Kryssa i ett eller flera alternativ)

- Kunna styrka sin identitet
- Ha fyllt 18 år
- Ha permanent uppehållstillstånd
- Ha uppehållsrätt eller uppehållskort (om man är EU-medborgare)
- Ha bott i Sverige i minst 5 år (andra regler för flyktingar)
- Visa att man har svenska värderingar
- Ha levt ett skötsamt liv i Sverige (tex inte begått brott eller hamnat hos Kronofogden)
- Prata flytande svenska

Medborgarskapstest: Klarar du testet att bli svensk medborgare?

Förslag på vidare teman och diskussionsfrågor

Här följer förslag på teman och frågeställningar som man kan använda i den avslutande diskussionen med elever. Idag ligger ett förslag ute som gäller att de som söker svenskt medborgarskap måste klara ett prov i svenska och samhällskunskap.

Om man idag fått svenskt medborgarskap är man då svensk?

- Medborgarskap är mer av en rättslig status. Många tycker att svensk = svensk medborgare
- Svensk utgår från kultur, nation, språk osv. Det kan tolkas och fyllas på många sätt.
- Medborgare är man – svensk bestämmer man själv om man vill vara
- Idag ligger ett förslag ute som gäller att de som söker svenskt medborgarskap måste klara ett prov i svenska och samhällskunskap

Kan man bli av med sitt medborgarskap?

Nej, den svenska staten kan inte ta ifrån dig ditt medborgarskap oavsett vad du gjort

Du kan tvingas avsäga dig ditt medborgarskap om du bor utomlands och är medborgare i ett annat land också. Det landet kanske inte godkänner dubbelt medborgarskap. Det är dock du själv som väljer.

I en demokrati kan man inte göra sina medborgare statslösa!

Diskriminering och antisemitism

Många grupper genom historien har blivit diskriminerade av staten. Här har vi t. ex. Rosenbaum där myndigheterna uttryckligen skriver att det anledningen till avslaget är för att han är polsk jude. Det är ett exempel på antisemitism.

- Varför är det problematiskt när myndigheter hänvisar till någons religion, kultur eller etniska tillhörighet? Vad är skillnaden jämför med att avslå en ansökan p g a ekonomiska skäl t. ex.
- Många judar valde att konvertera under 1700-talet och 1800-talet ett av de främsta orsakerna var att det underlättade att bli en del av samhället. Idag bor många i Sverige med olika religioner och kulturer – är det lättare idag du tror du att vara t. ex. jude eller muslim i Sverige än förr i tiden?

Facit

- Kunna styrka sin identitet
- Ha fyllt 18 år
- Ha permanent uppehållstillstånd
- Ha uppehållsrätt eller uppehållskort (om man är EU-medborgare)
- Ha bott i Sverige i minst 5 år (andra regler för flyktingar)
- Visa att man har svenska värderingar (**inte ett krav**)
- Ha levt ett skötsamt liv i Sverige (tex inte begått brott eller hamnat hos Kronofogden)
- Prata flytande svenska (**inte ett krav**)

Kursmål Historia

Syfte: Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och förklara människors roller i samhällsförändringar. Undervisningen ska bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar. Eleverna ska också få utveckla förståelse av nutiden samt förmåga att orientera sig inför framtiden.

Historia används för att både påverka samhällsförändringar och skapa olika identiteter. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt möjlighet att reflektera över kulturarvets betydelse för identitets- och verklighetsuppfattning.

Centralt innehåll: Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.

Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv, och som medel för påverkan i aktuella konflikter.

[Länk till Skolverket >](#)

Kursmål Samhällskunskap

Syfte: Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor.

Politiska, sociala och ekonomiska band sammanlänkar i dag människor i olika samhällen över hela världen. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna inklusive barns och ungdomars rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter.

Centralt innehåll: Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

[Länk till Skolverket >](#)

Kursmål Religion

Syfte: Undervisningen ska ta sin utgångspunkt i en samhällssyn som präglas av öppenhet i fråga om livsstilar, livshållningar och människors olikheter samt ge eleverna möjlighet att utveckla en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglat av mångfald.

Centralt innehåll: Individers och grupperas identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.

[Länk till Skolverket >](#)